

Pushkin Aleksandr Sergeevich

Aatelisrosvo Dubrovskij

Aleksandr Pushkin

Aatelisrosvo Dubrovskij

«Public Domain»

Pushkin A. S.

Aatelisrosvo Dubrovskij / A. S. Pushkin — «Public Domain»,

Aleksandr Sergeevich Pushkin

Aatelisrosvo Dubrovskij

Kirj.

A. Pushkin

Venäjän kielestä suomensi Sassi.

Porissa, Satakunnan kirjapainossa, 1895.

Ensimmäinen luku.

Muutamia vuosia sitten eli eräällä maatilallaan vanha, venäläinen bajari Kirila Petrovitsch Troekurov. Hänen rikkautensa, ylhäinen sukuperänsä ja sukulaisuussuhteensa saattoivat hänet suureen arvoon siinä kuvernementissa, jossa hänen tiluksensa oli. Koska hänellä oli kaikkea, mitä tarvitsi, niin tottui hän noudattamaan kaikkia tulisen luonteensa oikkuja ja päähänpistojaan. Naapurit olivat iloissaan, kun voivat täyttää hänen pienimmätkin mielitekonsa; kuvernementin virkamiehet vapisivat kuullessaan hänen nimensä. Kirila Petrovitsch piti kaikkia hänelle osoitettuja kohteliaisuuksia ikäänkuin itselleen kuuluvina veroina. Hänen talonsa oli aina täynnä vieraita, jotka olivat valmiina huvittamaan häntä hänen komeissa juhliissaan ja ottamaan osaa hänen melskeisiin, joskus rajuihinkin huvituksiinsa. Kukaan ei rohjennut olla noudattamatta hänen kutsumustaan eikä tulematta kunniatervehdyksille määrättyinä päivinä Pokrovskojen kylään. Kirila Petrovitsch oli hyvin vieraanvarainen ja katsomatta hänen erinomaisiin ruumiinvoimiinsa kärsi hän kuitenkin pari kertaa viikossa ylellisyytensä seurauksia, mutta oli sittenkin joka ilta ilolassaan. Harva hänen alustalaisensa tytär voi välttää joutumastaan tuon viidenkymmenen vuotiaan ukon himokkaisuuden uhriksi. Sitäpaitsi asui eräässä sivurakennuksessa kuusitoista tyttöä, jotka kuluttivat aikaansa käsitöillä. Tämän sivurakennuksen ikkunat olivat varustetut pienellä ristikolla, ovet olivat aina lukossa ja avaimet olivat itse Kirila Petrovitschin hallussa. Määrättyinä tunteina pääsivät nuo nuoret tyttöset kävelemään puutarhaan, mutta olivat silloinkin kahden vanhan akan tarkastuksen alaiset. Väliin Kirila Petrovitsch nautti jonkun niistä, mutta otti heti uusia sijaan. – Talonpoikain ja palvelijain kanssa menetteli hän tuimasti ja omavaltaisesti, vaikka nämä tottelivatkin häntä nöyrästi. Nämät ylvästelivät herransa suuresta rikkaudesta ja maineesta ja menettelivät taas puolestaan itsevaltaisesti naapurejansa vastaan luottaen herransa mahtavaan suojelukseen.

Tuon Pokrovskojen kylän omistajan yksinomaisena työnä oli ratsasteleminen avaroilla tiluksillaan, oleskeleminen kauvan kestävässä juomingeissa, kaikkien ilveitten toimeenpaneminen, joita sittemmin joka päivä toimitettiin ja joitten uhrina tavallisesti oli joku hänen uusi tuttavansa, vaikka eivät hänen vanhemmatkaan ystävänsä, paitsi Andrei Gavrilovitsch Dubrovskij, vältäneet sitä.

Tämä Dubrovskij oli vanha kaartin luutnantti sekä hänen lähin naapurinsa, jolla oli seitsemänkymmentä orjaa. Troekurov, joka ylpeili tuttavuuksistaan ylhäisimpien henkilöiden kanssa, kunnioitti kuitenkin Dubrovskija huolimatta tämän köyhyydestä. Joskus olivat he olleet virkatovereita, ja Troekurov tunsikin kokemuksestaan hänen kärsimättömän ja päättäväisen luonteensa. Asianhaarat olivat eroittaneet heidät. Troekurov oli noussut kunniansa kukkulalle, Dubrovskijn taas oli täytynyt väistyä uraltaan ja ottaa virkaero sekä jäädä asumaan etäiseen kylään. Kuultuaan tämän oli Kirila Petrovitsch tarjonnut hänelle suojelustaan, mutta Dubrovskij oli kiittänyt vaan häntä sekä jäänyt köyhyyteensä kenestäkään riippumattomaksi. Muutamia vuosia sen jälkeen oli Troekurov, joka nyt oli kenraali, saapunut maatilalleen, he kohtasivat toinen toisensa ja iloitsivat siitä. Siitä ajasta olivat he joka päivä yhdessä, ja Kirila Petrovitsch, joka ei koskaan ollut ketään kunnioittanut vierailullaan, oli usein poikennut vanhan toverinsa taloon. He olivat yhden-ikäiset, olivat syntyneet samalla paikkakunnalla, olivat saaneet samanlaisen kasvatuksen sekä olivat osaksi saman luontoiset ja samaan taipuvaiset. Muutamissa suhteissa oli heidän kohtalonsakin samanlainen: kumpikin sai naida lemmittynsä, kumpikin tuli pian leskeksi,

kummallekin jäi yksi lapsi. Dubrovskijn poika kasvatettiin Pietarissa, Kirila Petrovitschin tytär taas kasvoi isänsä holhottavana, ja Troekurov sanoi usein Dubrovskijlle: "Kuulehan, veliseni Andrei Gavrilovitsch, kun sinun Volodkasi tulee mieheksi, niin annan hänelle Maschani vaimoksi – siitä huolimatta, että poikasi on köyhä kuin kirkkoihiiri". Silloin oli Andrei Gavrilovitsch tavallisesti pudistanut päätään ja sanonut: "ei niin, Kirila Petrovitsch, minun Volodkani ei ole Maria Kirilovnan sulhanen. Köyhälle aatelismiehelle, kuten hän on, on parempi naida köyhä aatelisneiti ja olla herra huoneessaan, kuin tulla hemmoitellun eukkonsa taloudenhoitajaksi". Kaikki kadehtivat sitä yksimielisyyttä, joka oli Troekurovin ja hänen köyhän naapurinsa välillä, ja ihmettelivät jälkimäisen rohkeutta, kun hän suoraan sanoi aterialla oltaissa ajatuksensa huolimatta siitä, oliko se isännän ajatuksen mukainen. Jotkut koettivat noudattaa tämän esimerkkiä, mutta Kirila Petrovitsch peljätti heidät niin, että ainaiseksi jättivät sellaiset kokeet. Dubrovskij yksinään oli kaikkien lakien ulkopuolella. Odottamaton tapaus muutti kaikki.

Kerran alkusyksystä hankki Kirila aamuitse metsästämään. Edellisenä päivänä oli annettu käsky koirienhoitajille, että he olisivat valmiina kello viisi aamulla. Telttä ja kyökki olivat edeltäpäin lähetetyt sille paikalle, jossa Kirila Petrovitschin piti syödä päivällistä. Isäntä ja vieraat läksivät koirakartanoon, jossa enemmän kuin viisisataa koiraa eli lämpimässä ja yltäkylläisyydessä ylistäen omalla koirakielellään Kirila Petrovitschin antelijaisuutta. Siellä oli myös kipeitä koiria varten sairashuone, joka oli esikuntalääkäri Timoschkan tarkastuksen alainen, sekä osasto, jossa nartut poikivat sekä ruokkivat penikoitaan. Kirila Petrovitsch ylpeili tästä kauniista laitoksestaan eikä koskaan laimiinlyönyt tilaisuutta ylistääkseen sitä vierailleen, jotka jo ainakin kaksikymmentä kertaa olivat katselleet sitä. Timoschkan, koirien päähoitajan, ja vieraittensa kanssa käveli hän koirakartanossa, seisautui tuontuostakin jonkun kopin luo, milloin kysellen sairaiden tilaa, milloin tehden enemmän tai vähemmän ankaria ja oikeita huomautuksia, milloin taas kutsuen luokseen tutuimpia koiria, joita ystävällisesti puhutteli. Vieraat pitivät velvollisuutenaan ylistellä Kirila Petrovitschin koirakartanoa, Dubrovskij yksinään oli vaiti ja närkästyneen näköinen. Hänkin oli innokas metsästäjä, mutta hänen varansa eivät sallineet pitää muuta kuin kaksi jahtikoiraakaan sekä ketterän nartun, ja nyt ei hän voinut olla kadehtimatta naapuriaan nähdessään tämän komeat laitokset.

– Mitä sinä suututtelet, veliseni, vai eikö koirakartanoni ole mielesi mukainen? – kysyi Kirila Petrovitsch.

– On kyllä, vastasi Dubrovskij jyrkästi, koirakartanosi on erinomainen, mutta onko alustalaisillasi samanlainen elämä kuin koirillasi?

Eräs koiranhoitaja tuli loukatuksi.

– Me emme meidän elämäämme moiti, kiitos siitä Jumalalle ja herrallemme, sanoi hän, mutta kuitenkin on totta, ett'ei vieraille eikä herrallemmekaan olisi pahaksi, jos vieras vaihtaisi maatalonsa tähän miellyttävään koppiin.

Kirila Petrovitsch remahti nauruun kuultuaan orjansa rohkean huomautuksen ja vieraat tekivät samoin, vaikka tunsivatkin, että koiranhoitajan huomautus voisi myös koskea heitä itseä. Dubrovskij vaaleni eikä vastannut sanaakaan. Samalla tuotiin Kirila Petrovitschille niinikoriassa äsken syntyneet penikat; hän rupesi puuhaamaan niitten kanssa, valitsi niistä kaksi sekä käski hukuttaa muut. Sillä välin katosi Andrei Gavrilovitsch kenenkään huomaamatta.

Palattuaan vieraitten ja koiranhoitajien kanssa kotiinsa istui Kirila Petrovitsch illalliselle ja huomasi vasta silloin, että Dubrovskij oli poissa. Hän alkoi kysellä tätä. Palvelijat sanoivat, että Andrei Gavrilovitsch ajoi kotiinsa. Troekurov käski heti ajaa häntä takaa sekä palauttaa ehdottomasti takaisin. Koskaan ei hän nimittäin ollut lähtenyt metsästämään ilman Dubrovskijaa, joka oli tottunut ja hieno koirientuntija sekä erehtymätön ratkaisija kaikissa metsästyksessä kuuluissa kysymyksissä. Palvelija, joka oli ratsastanut Dubrovskijaa hakemaan, palasi, kun jo istuttiin ruo'alla, sekä ilmoitti, että Andrei Gavrilovitsch ei ottanut korviinsaakaan käskyä eikä tahtonut palata. Kirila Petrovitsch, joka tapansa mukaan oli pikku hutikassa, suuttui ja lähetti saman

palvelijan sanomaan Andrei Gavrilovitschille, että ellei tämä heti tule yöksi Pokrovskojeen, niin silloin hän, Troekurov, suuttuu hänelle ijäksi. Palvelija tuli taas takaisin. Kirila Petrovitsch nousi pöydästä, päästi vieraansa pois sekä meni maata.

Seuraavana päivänä oli hänen ensimmäinen kysymyksensä: "onko Andrei Gavrilovitsch täällä?" Hänelle annettiin kolmikulmaiseksi taitettu kirje. Kirila Petrovitsch käski kirjurinsa lukea se ääneen ja sai kuulla seuraavan:

Hyväsydäminen herrani!

Minä en palaa ennen Pokrovskojeen, kuin Te lähetätte koiranhoitajan Paramoschkan minulta anteeksi pyytämään, silloin on minun vallassani joko rangaista tai armahtaa häntä. Minä en aijo kärsiä Teidän orjienne pilkkaa enkä Teiltäkään sitä siedä; sillä en ole hölmö, vaan vanha aatelismies. Siksi olen teidän nöyryin palvelijanne

Andrej Dubrovskij.

Nykyajan ymmärryksen mukaan olisi tuollainen kirje ollut aivan sopimaton, mutta se ei sentään suututtanut Kirila Petrovitschia kummallisen sisältönsä tähden, vaan sentähden, että se oli olemassa.

– Kuinka! huudahti Troekurov hypäten vuoteeltaan avojaloin, lähettää miehiäni pyytämään häneltä anteeksi! hänen vallassaan muka olisi rangaista tai armahtaa heitä! mitä hän oikeastaan tarkoittaa? ja tietäneekö hän, kenen kanssa hän on tekemisissä? kyllä minä hänelle näytän! vielä itkeekin luonani! saa vielä nähdä, millaista on tulla Troekuroville.

Kirila Petrovitsch puki ylleen ja ratsasti metsästäämään tavallisella luottamuksellaan. Mutta metsästys ei onnistunut. Koko päivänä nähtiin vaan yksi ainoa jänis ja ajettiin sitä takaa. Päivällinenkään teltassa ei onnistunut, tai ainakaan ei maistunut Kirila Petrovitschille, joka löi kokkia, torui vieraitaan ja palatessaan ajoi vartavasten suurella mielihyvällä Dubrovskijn pelloille.

Toinen luku.

Päiviä kului eikä viha naapurien kesken lauhtunut. Andrei Gavrilovitsch ei enää palannut Pokrovskojeen, vaikka Kirila Petrovitsch häntä ikävöitsi ja ilmaisi vihansa erittäin loukkaavalla tavalla, joka, kiitos siitä sen ajan aateliston oikeudentunnon, koski vielä Dubrovskijn parannus- ja täydennyspuuhiakin. Uudet asianhaarat tekivät tyhjäksi viimeisenkin toivon sovinnosta.

Dubrovskij ratsasti kerran pienen maatilansa ympäri. Hän lähestyi koivumetsikköä ja kuuli sieltä kirveen iskuja sekä kaatuvan puun rytinän. Hän kiirehti sinne ja yllätti muutamat Pokrovskojen talonpojat, jotka olivat hänen metsässään varkaissa. Nähtyään hänet aikoivat nämät juosta pakoon, mutta Dubrovskij otti ajurinsa avulla yhden heistä kiinni ja vei sidottuna taloonsa. Sitäpaitsi kaksi hevosta jäi voittajan saaliiksi. Dubrovskij oli hirveän suuttunut. Sitä ennen eivät Troekurovin miehet, nuo tunnetut rosvot, koskaan olleet uskaltaneet tulla hänen rajojensa yli tietäen, että hänen ja heidän herransa välillä oli likeinen ystävyys; mutta nyt näki Dubrovskij, että he käyttävät hyväkseen sitä riitaa, joka oli tullut hänen ja hänen naapurinsa välille, sekä päätti nyt vastoin kaikkia sodanlakeja opettaa vankejaan raipoilla, jotka nämät itse olivat taittaneet hänen metsästään, sekä pani hevoset työhön kirjoitettuaan ne omien hevosiensa luetteloon.

Huhu tästä tapauksesta tuli jo samana päivänä Kirila Petrovitschin korviin. Hän tuli aivan hulluksi sekä päätti ensi raivossaan hyökätä kaikkine palvelijoineen Kistenevkaan (se oli hänen naapurinsa kylän nimi), hävittää sen perinpohjin sekä kukistaa itse omistajankin kartanostaan. Tällaiset urotyöt eivät olleet hänelle harvinaisia; hänen mielensä kääntyi pian kuitenkin uudelle uralle. Kävellessään raskain askelin edestakaisin salissaan katsoi hän sattumalta ulos ikkunasta ja näki portin luona kolmivaljakon. Mies, jolla oli karvalakki päässä sekä pitkä viitta yllä, astui ajopeleistä ja meni sivurakennukseen talonvoudin luo. Troekurov tunsi asessori Schabaschkinin ja käski kutsua hänet luokseen. Hetken kuluttua Schabaschkin jo oli Kirila Petrovitschin edessä yhä kumarrellen sekä hartaasti odottaen, mitä tämä hänelle sanoisi.

– Terve... tulet kuin kutsuttu, sanoi Troekurov, miksi tänne poikkesit?

– Olin matkalla kaupunkiin, teidän ylhäisyytenne, vastasi Schabaschkin, ja poikkesin Ivan Demjanoville kuulemaan, olisiko hänellä asioita.

– Hyvään aikaan tulit... niinkuin kutsuttuna. Minä tarvitsen sinua; juohan nyt viinaa ja kuuntele.

Tällainen ystävällinen vastaan-otto teki hyvän vaikutuksen asessoriin; hän ei huolinut viinasta, vaan alkoi kuulla Kirila Petrovitschia mitä suurimmalla tarkkuudella.

– Minulla on naapurina eräs pikkutilallinen, heittiö, sanoi Troekurov, minä tahdon ottaa hänen tilansa... mitä sinä siinä ajattelet?

– Teidän ylhäisyytenne, onko mitään asiakirjoja?

– Lörpötyksiä, veliseni, mitä asiakirjoja sinä tahdot? Asia on näet niin, että tilus pitäisi otettaman joko asiakirjoilla tai ilman asiakirjoja.

– Viisaasti, teidän ylhäisyytenne.

– Odotappa kuitenkin! Tuo tilus on joskus kuulunut meille, se oli ostettu joltakin Spitsiniltä ja myytiin sitten Dubrovskijn isälle. Eikö sitä voi pois riidellä?

– Viisaasti, teidän ylhäisyytenne, luultavasti, tuo kauppa on tehty laillisessa järjestyksessä.

– Ajatteleppas, veliseni, harkitse tarkkaan.

– Jos esimerkiksi teidän ylhäisyytenne jollakin tavalla voisi hankkia pois naapurilta sen asiakirjan, jonka nojalla hän hallitsee tilaansa, niin varmaan...

– Ymmärrän, mutta siinäpä se onnettomuus onkin; kaikki hänen asiakirjansa paloivat tulipalossa.

– Kuinka, teidän ylhäisyytenne, hänen asiakirjansa ovat palaneet? Mitä te parempaa toivotte? Siinä tapauksessa suvaitkaa toimia lakien mukaan. Epäilemättä saatte olla täydellisesti tyytyväinen.

– Luuletko niin? No, katsos, minä luotan sinun taitoosi, ja minun kiitollisuudestani saat olla vakuutettu.

Schabaschkin kumarsi melkein maahan asti ja meni ulos. Siitä päivästä alkoi hän toimia tuon petollisen asian eduksi, ja kiittäen hänen joutuisuuttaan sai Dubrovskij täsmälleen kahden viikon kuluttua kaupungista käskyn tulla oikeuteen ja tuoda mukanaan ne asiakirjat, joiden nojalla hän hallitsee Kistenevkan kylää.

Andrei Gavrilovitsch hämmästyí, ja vielä samana päivänä kirjoitti hän vastaukseksi erittäin ankaran kirjeen, jossa ilmaisi, että Kistenevkan kylä tuli hänelle isänsä kuoleman jälkeen ja että hän hallitsee sitä perintö-oikeuden nojalla, ett'ei Troekurovin ole sen kanssa mitään tekemistä ja että, jos vieras tahtoo sen omistaa, on se – kavallusta ja varkautta. Dubrovskijlla ei ollut kokemusta oikeusasioissa. Häntä hallitsi suurimmaksi osaksi terve järkensä, joka harvoin on luotettava johdattaja ja melkein aina riittämätön.

Tämä kirje saattoi asessori Schabaschkinin sangen hyvälle päälle. Hän näki ensiksi, että Dubrovskij aivan vähän tuntee asioita ja toiseksi, ettei ole vaikea saattaa mitä tukalimpaan tilaan niin tulista ja varomatonta miestä.

Kylmäkiskoisesti tarkasteli Andrei Gavrilovitsch hänelle lähetettyjä kirjallisia kysymyksiä. Lopulta huomasi hän kuitenkin, että oli välttämätön vastata enemmän asianhaarain mukaan. Hän kirjoitti jotenkin asiallisen kirjeen, mutta se näyttäytyi kuitenkin riittämättömäksi.

Asia alkoi venyä. Andrei Gavrilovitsch huolehti siitä sangen vähän, vakuutettu kun oli oikeudestaan. Hänellä ei ollut halua eikä varaakaan turvautua lahjomisiin, koska se olisi ollut virkamiesten omientuntojen kauppaa, eikä hänen päähänsäkään tullut sitä ajatusta, että hän voisi tulla kavaluuden uhriksi. Yhtä vähän ajatteli Troekurov puolestaan alkamaansa oikeusjuttua; Schabaschkin toimi hänen puolestaan ja hänen nimessään sekä selitti kaikki mahdolliset päätökset oman mielensä mukaan pelottaen ja lahjoen tuomareita. Miten olikaan, niin jo 9 päivänä helmikuuta sai Dubrovskij kaupungin poliisilta käskyn tulla maan-oikeuteen kuulemaan päätöstä hänen, luutnantti Dubrovskijn ja kenraali Troekurovin välisessä riitajutussa, koskeva maatilán omistamista, sekä allekirjoittamaan joko tyytyväisyytensä tai tyytymättömyytensä siihen. Samana

päivänä matkusti Dubrovskij kaupunkiin. Tiellä saavutti Troekurov hänet. Ylpeästi katsahivat he toinen toiseensa ja Dubrovskij huomasi ilkeän hymyn vastustajansa huulilla.

Tultuaan kaupunkiin yöpyi Andrei Gavrilovitsch tutun kauppiaan luona ja meni seuraavana päivänä piiri-oikeuteen. Kukaan ei ollut häntä huomaavinaan. Hänen perässään tuli Kirila Petrovitsch. Oikeudenjäseneet osoittivat hänelle suurta myötätuntoisuutta, ja kunnioittaen hänen virkaansa, ikäänsä ja lihavuuttaan toivat he hänelle nojatuolin. Troekurov istui. Andrei Gavrilovitsch seisoj nojaten seinään. Syntyi syvä hiljaisuus ja sihteeri alkoi sointuvalla äänellä lukea oikeuden päätöstä. Sen sisällyksestä ei ole tarvis puhua. Sihteeri vaiken; assessor nousi ja matalalla äänellä kehoitti Troekurovia allekirjoittamaan asiakirjan. Iloisena otti Troekurov häneltä kynän ja kirjoitti oikeudenpäätöksen alle täydellisen hyväksymisensä.

Nyt tuli Dubrovskijn vuoro. Sihteeri toi hänelle asiakirjan, mutta Dubrovskij seisoj liikkumatta pää alaspäin. Sihteeri käski uudestaan hänen allekirjoittaa täydellisen suostumuksensa tai selvän tyytymättömyytensä, jos hän vastoin kaikkia arveluita omantuntonsa mukaan tuntee, että hänen asiansa on oikea ja aikoo laillisen ajan sisällä vedota ylempiin.

Dubrovskij oli ääneti... yht'äkkiä nosti hän päänsä, silmät säihkyivät, hän polki lattiaa, potkasi sihteerin pois sellaisella voimalla, että tämä kaatui lattialle, otti mustepullon ja heitti sen vasten assessorin naamaa. Kaikki kauhistuivat. Vahdit juoksivat kahakkaan ja töintuskin saivat hänet hillityksi. Dubrovskij vietiin ulos ja pantiin rekeen. Kaikkien tuomarien seuraamana tuli Troekurov hänen jälissään. Dubrovskijn äkkinäinen raivonkohtaus teki häneen syvän vaikutuksen. Tuomarit, jotka toivoivat Troekurovilta kiitollisuutta, eivät saaneet ystävällistä sanaakaan. Hän matkusti heti Pokrovskojeen omantunnon vaivaamana ja tyytymättömänä siihen voittoon, jonka hänen kateutensa oli saanut. Dubrovskij sillä välin makasi vuoteellaan; piirilääkäri (jotenkin viisas mies) riensi heti iskemään hänestä suonta, asettamaan iilimatoja ja hispaniankärpäsiä. Iltapuoleen tuli hän paremmaksi ja toisena päivänä vietiin jo Kistenevkaan, joka jo oli melkein toisen omaisuutta.

Kolmas luku.

Aikoj kului, mutta Dubrovskij oli vaan yhtä heikko. Hänen raivoudenkohtauksensa eivät tosin uudistuneet, mutta voimat vähenivät huomattavasti. Hän unohti askareensa, tuli harvoin ulos huoneesta ja oli ajatuksissaan koko vuorokaudet. Tuo hyvä eukko Jegorovna, joka ennen oli hoitanut hänen poikaansa, tuli nyt hänen omaksi lapsenpiiakseen. Jegorovna hoiti häntä kuin lasta: muistutti, koska oli aika syödä ja nukkua, syötti häntä sekä asetti nukkumaan. Andrei Gavrilovitsch totteli Jegorovnaa eikä ollut kenenkään muun kanssa tekemisissä. Hän ei voinut ajatella asioitaan eikä taloudenhoitoaan, jonka vuoksi Jegorovna piti välttämättömänä ilmoittaa näistä seikoista nuorelle Dubrovskijlle, joka siihen aikaan palveli eräässä kaartin jalkaväki-rykmentissä Pietarissa. Hän repäsi lehden talous-kirjasta, saneli kirjeen kokki Haritonille, joka oli ainoa kirjoituksentaitava Kistenevkassa sekä lähetti sen samana päivänä kaupungin postiin.

Jo on ehkä aika esitellä lukijalle kertomuksemme sankari.

Vladimir Dubrovskij oli saanut kasvatuksensa kadetti-osastossa ja tuli kaartin kornetiksi. Isä ei säästänyt hänen tähtensä mitään, ja hän sai kotoaan enemmän kuin hänen olisi pitänyt odottamankaan. Ollen tulinen ja kunnianhimoinen antautui hän ylellisiin huvituksiin: pelasi korttia, meni takauksiin eikä huolehtinut tulevaisuudesta. Ajatteli kuitenkin joskus sivumennen, että ennemmin tai myöhemmin hänen täytyy hankkia itselleen rikas morsian.

Eräänä iltana oli muutamia upseeria hänen luonaan loikoen sohvilla ja poltellen tupakkaa. Silloin antoi Grischa, hänen kamaripalvelijansa, hänelle kirjeen, jonka päällekirjoitus ja sinetti heti kummastuttivat nuorta miestä. Kiireesti avasi hän sen auki ja luki seuraavan:

"Meidän herramme Vladimir Andrejevitsch, minä, sinun vanha hoitajasi, rohkenen ilmoittaa sinulle isästäsi. Hän on hyvin heikko, joskus höpisee, ja koko päivät istuu kuin tyhmä lapsi – mutta Jumala on elämän ja kuoleman Herra – tule sinä luoksemme poikasi, me lähetämme sinulle hevosetkin Pesotschnojeen. Kuuluu, että oikeudenjäseneet tulevat tänne panemaan meidät Kirila Petrovitsch Troekurovin vallan alle – sentähden että me muka olemme hänen alamaisiaan, mutta

me olemme ammon ajoista olleet teidän – emmekä tähän päivään saakka sellaista ole kuulleet. Kun asut Pietarissa, voisit siitä ilmoittaa Tsaari-Isälle ja hän ei sallisi, että meille tehdään vääryyttä. Jään sinun uskolliseksi orjaksesi, lapsenhoitaja Arina Jegorovna Busireva".

Hämmästyksellä luki Vladimir Dubrovskij useammat kerrat peräkkäin nuo jotenkin sekavat rivit. Hän oli jo pienenä kadottanut äitinsä ja kahdeksannella ollessaan oli hän tuotu Pietariin, jolloin hänen isänsä oli hänelle melkeen tuntematon. Senpätähden oli hän romantillisesti häneen kiintynyt ja sitä enemmän rakasti perhe-elämää, mitä vähemmän hän kerkesi nauttimaan sen hiljaisia iloja.

Ajatus, että hän kadottaisi isänsä, koski häneen kovasti, ja sairas-raukan tila, jonka hän oli saanut tietää hoitajattarensa kirjeestä, kauhistutti häntä. Hän kuvaili, että isänsä oli jätetty synkkään korpeen tyhmän eukon ja palvelijain hoitoon... köyhyyden uhkaamana ja kuolemaisillaan avutta ruumiillisissa ja hengellisissä vaivoissa. Vladimir Andrejevitsch moitti itseään huolimattomuudestaan. Kun hän pitkään aikaan ei ollut saanut isästään tietoja, niin ei hän ollut ajatellutkaan tiedustella häntä, luullen hänen olevan matkoilla tai taloudentoimissaan.

Hän päätti matkustaa tämän luo sekä ottaa virkaeron, jos isän sairaus vaatisi hänen läsnäoloaan. Toverit menivät pois nähdessään hänen rauhattomuutensa. Jäätyään yksin kirjoitti Vladimir virkavapauspyynnön, poltti tupakkaa ja vaipui syviin mietteisiin...

Vladimir Andrejevitsch lähestyi sitä asemaa, josta hänen piti kääntyä Kistenevkaan. Surulliset aavistukset täyttivät hänen sydämensä: hän pelkäsi, ett'ei enää saa nähdä isäänsä elossa; hän kuvaili sitä ikävää elämää, joka odotti häntä maalla: synkkyys, yksinäisyys, köyhyys ja asiainhoito, joista hän ei ymmärtänyt mitään. Tultuaan kestikievariin meni hän sen hoitajan luo ja pyysi kyytihevosia. Hoitaja tiedusteli mihin hänen piti matkustaman ja ilmoitti, että hevoset, jotka olivat lähetetyt Kistenevkasta, olivat odottaneet häntä jo neljä vuorokautta. Pian tuli Vladimir Andrejevitschin luo vanha Anton niminen kuski, joka joskus oli häntä ohjannut tallissa sekä hoitanut hänen pientä hevostaan. Antonille tuli kyynelet silmiin nähdessään nuoren herransa, hän kumarsi aina maahan asti ja ilmoitti, että vanha herra vielä eli sekä kiirehti valjastamaan hevosia. Vladimir Andrejevitsch ei huolinut suuruudesta, vaan kiirehti lähtöä. Anton vei häntä kyläteitä, ja keskustelu syntyi heidän välilleen.

– Sanoppa, Anton, mitä isälläni on Troekurovin kanssa tekemistä?

– Jumala ne yksin tietää, Vladimir Andrejevitsch, ystäväni. Herra ei kuulemma sopinut Kirila Petrovitschin kanssa, ja tämä antoi hänen tulla oikeuteen – vaikka Kirila Petrovitsch on osaksi oma tuomarinsa. Meidän orjain ei sovi sekaantua herrojemme asioihin, mutta jumal'avita turhaan meni isänne käräjoimään Kirila Petrovitschin kanssa: ruoskalla ei hullua hillitä.

– Näyttää siis siltä, että tuo Kirila Petrovitsch tekee meillä mitä tahtoo?

– Aivan niin, herra. Asessoria ei hän pidä kopekankaan arvoisena ja ispravnikka on pieni leikkikalua hänelle. Herrat käyvät kunniatervehdyksillä hänen luonaan – hän on niin sanoakseni kaukalo, jolle siat tulevat.

– Onko totta, että hän ottaa talomme?

– Oi, herra, niin me olemme kuulleet. Näinä päivinä sanoi Pokrovskojelainen meidän kylänvanhimpamme luona ristijäisissä: "tarpeeksenne jo olette laiskotellut, pian tullette Kirila Petrovitschin käsiin". Mutta silloin sanoi seppä Mikita hänelle: piisaa jo Savelitsch, älä saata surua kummille äläkä loukkaa vieraita. Kirila Petrovitsch on Kirila Petrovitsch ja Andrei Gavrilovitsch on Andrei Gavrilovitsch – mutta kaikki me kuulumme Jumalalle ja Tsaarille; mutta vieraan suuta ei voi tukkia.

– Ehkä ette tahdo tulla Troekurovin vallan-alaisiksi.

– Kirila Petrovitschin vallan-alaisiksi! Jumala varjelkoon ja suojelkoon! – hänen omillaankin on kova olo, ja jos vielä tulee vieraita – niin hän ei ainoastaan nylje heidän nahkaansa, vaan vieläpä repii heidän lihansakin. Ei! Jumala antakoon vaan Andrei Gavrilovitschin vallita kauvan ja jos Jumala hänen ottaa pois, niin emme tahdo ketään muuta herraksemme kuin sinua, meidän elättäjäämme. Älä sinä jätä meitä, me puolustammekin sinua. – Näin sanoessaan heilutti Anton piiskaansa, nykäsi suitsista, ja hevoset juoksivat kovaa laukkaa.

Vanhan kuskin uskollisuus liikutti Dubrovskija, hän vaiken ja vaipui mietteihinsä. Toista tuntia oli kulunut, kun yht'äkkiä Grischa herätti hänet huudollaan: "Tuoss'on Pokrovskoje", Dubrovskij kohotti päätään. He ajoivat leveän järven rantaa, josta lähti pieni joki luikerrellen kukkulain välissä. Eräällä kukkulalla, viheriäisen lehdon yläpuolella kohosi viheriä katto ja suuren kivitalon seinä – kirkko vanhoine kellotapulineen, sekä ympärillä mökkejä yrttitarhoineen ja koivuineen. Dubrovskij tunsu tämän paikan; hän muisti, että hän juuri tällä samalla kummulla oli leikkinyt pienen Mascha Troekurovan kanssa, hänen, joka oli häntä kaksi vuotta nuorempi ja jo silloin oli sievä kaunottaren alku. Hän tahtoi tiedustella Antonilta tyttöä, mutta jokin voima pidatti häntä siitä.

Lähestyessään herrastaloa näki hän valkean puvun vilahtelevan puutarhassa puitten välissä. Samassa löi Anton hevosia ja noudattaen kunnianhimoa, joka on yhteinen herrasajureille ja vossikoille, ajoi täyttä laukkaa yli sillan ja puutarhan sivutse. Päästyään kylästä kohousivat he vuorelle ja Vladimir näki koivikon ja sen vasemmalla puolella, avonaisella paikalla, harmaan talon punaisine kattoineen. Hänen sydämensä sykki – hänen edessään oli Kistenevka ja isänsä köyhä talo.

Kymmenen minuutin perästä hän jo ajoi herrastalolle. Sanomattomalla mielenliikutuksella katseli hän ympärilleen. Kahteentoista vuoteen ei hän ollut nähnyt syntymäpaikkaansa. Koivut, jotka silloin juuri olivat istutetut, olivat kasvaneet suuriksi ja tiheiksi puiksi. Piha, jota ennen oli koristanut kolme kukkapenkkiä, joitten välitse puhtaaksi lakaistu tie kierteli, oli muuttunut villiksi niityksi, jolla hevonen kävi lie'assa. Koirat alkoivat haukkua, mutta tunnettuaan Antonin vaikenivat heti ja heiluttelivat vaan karvaisia häntiään. Mökeistä tuli alustalaisia, jotka ympäröivät nuoren herransa osottaen äännekkäillä huudoilla iloansa. Töintuskin voi hän tunkeutua tuon innokkaan joukon lävitse ja juosta rappeutuneille portaille. Porstuassa kohtasi hän Jegorovnan, joka kyöneleet silmissä syleili kasvattiaan.

– Terve, terve, hoitajani, sanoi Vladimir, likistäen rintaansa vasten vanhaa hyvää eukkoa, entäs isä? missä hän on? millainen hän on?

Samassa astui saliin horjuvin askelin korkeavartaloineen, kalpea ja laiha ukko, puettuna yötakkiin ja myssyyn.

– Missä on Volodka? kysyi hän heikolla äänellä ja samassa Vladimir jo syleili innokkaasti isäänsä.

Ilo sai sairaan liian paljon vapisemaan, hän tuli hermottomaksi, jalkansa eivät häntä kannattaneet ja hän olisi kaatunut, ell'ei poikansa olisi tukenut häntä.

– Miksi nousit vuoteeltasi, sanoi Jegorovna hänelle, jaloillasi et voi seisoa ja pyrit kuitenkin ihmisten luo.

Ukko kannettiin makuuhuoneeseen. Hän voi kyllä puhua, mutta ajatukset sekosivat eikä sanoilla ollut mitään yhteyttä. Hän oli hiljaa ja vaipui uneen. Vladimiria kauhistutti hänen tilansa. Hän jäi ukon huoneeseen ja pyysi jäädä kahdenkesken isänsä kanssa. Palvelijat tottelivat ja menivät väentupaan Grischan luo, jossa he omalla tavallaan kestitsivät häntä kaikella mahdollisella hyväsydämisyydellä kiusaten häntä kysymyksillään ja tervehdyksillään.

Neljäs luku.

Dubrovskij tahtoi muutamia päiviä tulonsa jälkeen ryhtyä asioihin käsiksi, mutta isä ei voinut antaa hänelle tarpeellisia tietoja, eikä Andrei Gavrilovitschilla ollut asianajajaa. Selaillessaan isänsä papereita löysi hän ainoastaan asessorin ensimmäisen kirjeen ja vastauksen siihen. Tästä

hän ei voinut saada selvää käsitystä riita-asiasta, jonkatähden päätti odottaa sen ratkaisua, luottaen asian oikullisuuteen.

Sillä välin heikkoni Andrei Gavrilovitsch yhä. Vladimir vaali hellästi isäänsä, joka uudestaan oli muuttunut lapseksi, aavistaen, että tämän loppu oli lähellä.

Valitus-aika loppui sillävälin, eikä ylempiin oikeuksiin oltu vedottu. Kistenev kuului siis Troekuroville. Schabaschkin tuli hänen luokseen onnittelemaan ja kysyi kumarrellen: koska Troekurov ottaa uuden tilan haltuunsa; hoitaako hän sitä itse vai antaako jollekin muulle hoidettavaksi? Kirila Petrovitsch hämmästyi. Luonteeltaan oli hän oikeutta harrastava, mutta kostonhimo oli vienyt hänet liian pitkälle. Omatunto vaivasi häntä. Hän tiesi, missä tilassa oli hänen vastustajansa, vanha nuoruudenystävänsä – ja voitto ei ilahuttanut häntä. Hän heitti uhkaavan katseen Schabaschkiniin etsien syytä, josta voisi ruveta häntä torumaan, mutta kun hän ei mitään sellaista löytänyt, niin sanoi hän vaan vihaisesti:

– Mene ulos, en tarvitse sinua!

Kun Schabaschkin näki, että Troekurov ei ollut hyvällä päällä, lähti hän kumarrellen pois. Jäätyään yksin alkoi Kirila Petrovitsch kävellä edestakaisin lattialla tuimaan viheltäen; "*Voiton huudot kaikukohot*". Tätä vihelsi hän aina ollessaan mielenkiihkossa.

Vihdoin antoi hän valjastaa hevoset keveäin vaunujen eteen, pukeusi lämpösiin (oli jo syyskuun loppupuoli) ja istui itse ajamaan.

Pian sai hän nähdä Andrei Gavrilovitschin talon. Vastakkaiset tunteet riehuivat hänen sydämessään. Kostonhimo ja vallanpyynti tukehuttivat osaksi hänen paremmat tunteensa. Mutta ne pääsivät kuitenkin lopulta voitolle. Hän päätti sopia vanhan toverinsa kanssa, hävittää riidan jäljetkin antamalla tälle takaisin hänen omaisuutensa. Rauhoitettuaan omantuntonsa tällä hyvällä aikeella ajoi Kirila Petrovitsch täyttä laukkaa naapurinsa talolle – suoraan pihalle.

Samaan aikaan istui sairas ikkunan ääressä. Hän tunsu Kirila Petrovitschin – ja kauhistus kuvautui hänen kasvoissaan. Purppuranpuna levisi noille tavallisesti vaaleille kasvoille, silmät iskivät tulta ja hän lausui muutamia ymmärtämättömiä sanoja. Hänen poikansa, joka tarkasteli talouskirjaa, hämmästyi nähdessään isänsä mielenliikutuksen. Vihan ja kauhun valtaamana osotti sairas pihalle. Hän kääri takkinsa liepeet tiukemmalle, yritti nousta nojatuoliltaan ja pääsikin pystyyn, mutta – kaatui yht'äkkiä. Poika juoksi hänen luokseen. Ukko makasi tunnotonna, hengittämättä: hän oli saanut halvauksen.

– Pian, pian lääkäriä hakemaan! huusi Vladimir.

– Kirila Petrovitsch kysyy teitä, sanoi palvelija sisään tullessaan.

Vladimir antoi palvelijalle tuiman katseen.

– Sano Kirila Petrovitschille, että hän joutuun korjaa luunsa, ennenkuin minä käsken ajaa hänet pois pihalta – mene!

Iloissaan juoksi palvelija täyttämään herransa käskyä. Jegorovna löi käsiään yhteen.

– Ystävämme, sanoi hän kimakkaalla äänellä, sinä saatat itsesi onnettomuuteen! Kirila Petrovitsch syö vielä meidät.

– Suus' kiinni, lapsenpiika, huusi vihastunut Vladimir. Lähetä Anton heti kaupunkiin noutamaan lääkäriä!

Jegorovna meni. Porstuassa ei ollut ketään, kaikki olivat juosneet ulos katsomaan Kirila Petrovitschia. Palvelijat olivat jääneet seisomaan portaille ja saivat kuulla palvelijan vastauksen Kirila Petrovitschille nuoren herransa nimessä. Istuessaan vaunuissaan kuuli Kirila Petrovitsch sen; hänen kasvonsa tulivat mustaksi kuin sysi; hän hymyili halveksivasti ja ajaessaan käyden pitkin pihaa katsoi julmasti palvelijoihin. Hän katsoi myös ikkunaan, jossa hetki sitten oli näkynyt Andrei Gavrilovitsch, mutta häntä ei enää ollut. Jegorovna seisoj portailta; hän oli unohtanut herransa käskyn. Palvelijat puhuivat äänekkäästi äskeisestä tapahtumasta. Yht'äkkiä tuli Vladimir heidän luoksensa ja sanoi katkonaisella äänellä:

– Ei tarvita lääkäriä – isäni on kuollut.

Syntyi suuri hämminki. Palvelijat hyökkäsivät vanhan herran kammariin. Siellä lepäsi vanhus nojatuolissaan, johon Vladimir oli hänet kantanut, oikea käsi riippui ales lattiaan asti, pää oli painunut rinnalle – elonmerkkiäkään ei enää ollut tuossa ruumiissa. Se ei vielä ollut tullut kylmäksi, mutta kuolema oli siihen jo painanut leimansa. Jegorovna voivotteli. Ruumis jätettiin palvelijain huostaan. He sen pesivät, pukivat virkapukuunsa, joka oli ommelta vuonna 1797, sekä auttivat sille pöydälle, jonka ääressä he niin monta vuotta olivat palvelleet häntä.

Viides luku.

Kolmantena päivänä olivat hautajaiset. Ukkoraukan ruumis makasi arkussaan. Se oli vaatteella peitetty, ympärillä paloivat kynttilät. Ruokasali oli alustalaisia täynnä. He olivat valmiit kantamaan herransa viimeiseen lepokammioonsa. Vladimir ja palvelijat tarttuivat arkkuun ja kantoivat sitä. Pappi kulki etumaisena, hänen jälissään lukkari laulaen hautausvirsiä, ja Kistenevan isäntä vietiin viimeisen kerran kynnyksensä yli. Arkku kannettiin puistotietä – kirkko oli puiston takana.

Päivä oli kirkas, mutta kylmä, halla karisteli lehtiä puista. Kun tultiin puistosta, näkyi Kistenevan puukirkko ja hautausmaa, jota vanhat lehmukset varjosivat. Siellä lepäsi Vladimirin äiti, sinne oli hänen hautansa viereen kaivettu eilen uusi hauta.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.